

มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

งานจัดการความรู้ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

The Faculty of Medicine Siriraj Hospital Knowledge Management

Link - Share - Learn

ถอดบทเรียนการประชุมวิชาการ HA National Forum ครั้งที่ 20

เรื่อง “From Global to National Movement on Quality and Safety in Healthcare”

วันพุธที่ 13 มีนาคม 2562 เวลา 10.30 – 12.00 น.

ณ ห้อง Sapphire 206 ศูนย์การประชุม IMPACT Forum เมืองทองธานี

วิทยากรร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

นพ.สุวิทย์	วิบูลผลประเสริฐ	ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข กรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
รศ. ดร. นพ.จิรุตม์	ศวีรัตน์บัลล์	ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม และ ศูนย์วิจัยเพื่อพัฒนาระบบบริการสุขภาพ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พญ.ปิยวรรณ	ลิ้มปัญญาเลิศ	รองผู้อำนวยการ สถาบันรับรองคุณภาพ สถานพยาบาล (องค์การมหาชน) (สรพ.)

พญ.ปิยวรรณ ลิ้มปัญญาเลิศ กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวันนี้ เพื่อทราบทิศทาง การขับเคลื่อนและการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับ Quality and Safety ในระบบบริการสุขภาพระดับ Global การบูรณาการและการประยุกต์ใช้ประเด็นระดับสากล หลักคิดและเครื่องมือคุณภาพที่สำคัญ การขับเคลื่อนในประเทศ และแลกเปลี่ยนแนวคิดและประสบการณ์เรื่อง Quality and Safety ที่มีหลากหลายมุมมองจากผู้มีประสบการณ์ในการขับเคลื่อนทั้งในและต่างประเทศ

การขับเคลื่อนในระดับ Quality and Safety ในระดับสากลเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เนื่องจากเราต้องมีการพัฒนาตนเอง ต้องรู้เขา รู้เรา เพื่อประเมินตนเอง ประเมินระบบบริการสุขภาพ ว่าตอนนี้ระบบบริการสุขภาพอยู่ระดับไหน มีอะไรต้องปรับปรุง หรือมีอะไรที่ก้าวหน้า หรือจะก้าวร่วม มี collaboration อย่างไม่ได้บ้าง ซึ่งการก้าวร่วมไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยบุคคลคนเดียว ต้องเกิดความร่วมมือจากหลายภาคส่วนเคลื่อนไปพร้อมกัน ซึ่งเร็วๆ นี้จะมีการกำหนดให้มี “world patient safety day” ในวันที่ 17 กันยายน ของทุกปี ซึ่งอยู่ระหว่างการลงมติในระดับนานาชาติ โดยในประเทศไทยมีการกำหนดวันดังกล่าวเป็นวัน Thailand patient and personal safety day เป็นปีที่ 3

เห็นได้ว่าประเทศไทยให้ความสำคัญกับ personal ด้วย เนื่องจากเกิดเหตุการณ์ที่บุคลากรทางด้านสาธารณสุขได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติงาน บุคลากรท้อแท้จากการปฏิบัติงาน ถ้าเราไม่ปกป้องบุคลากร การขับเคลื่อนเรื่องความปลอดภัย อาจเป็นไปได้โดยไม่ราบรื่น เราต้องสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรมีส่วนร่วม ระบบเรื่องความปลอดภัยส่งผลทั้งบุคลากรและผู้ป่วย ความไม่ปลอดภัยของ

มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

งานจัดการความรู้ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

The Faculty of Medicine Siriraj Hospital Knowledge Management

Link - Share - Learn

บุคลากรส่งผลให้ผู้ป่วยเกิดความไม่ปลอดภัย ทั้งชั่วโมงการทำงาน และ work life balance ดังนั้นประเทศไทยจึงให้ความสำคัญกับความปลอดภัยทั้งบุคลากรและผู้ป่วย

นพ. สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ ให้มุมมองเกี่ยวกับเรื่อง patient safety ว่าจุดเริ่มต้นของ patient safety เริ่มตั้งแต่สมัยดีโมคริตุส (Democritus) เป็นคนแรก ๆ ของโลกที่บอกว่าโรคทางการแพทย์ไม่ได้เกิดจากความเชื่อ หรือพระเจ้า ทุกอย่างมีเหตุผล มีความเป็นมา จึงเริ่มการวินิจฉัย การรักษาอย่างเป็นระบบ และให้ข้อความไว้ว่า "First, do no harm" ในระยะเวลาต่อมาเทคโนโลยีมีการพัฒนามากขึ้นเรื่อยๆ ความสนใจเรื่องความปลอดภัยของผู้ป่วยอาจน้อยลง โดย National Academy of Medicine (NAM) ได้ออกรายงานว่าในแต่ละปีประชากรในประเทศสหรัฐอเมริกาเสียชีวิตปีจะกว่าแสนคน จากสาเหตุ Medical error ซึ่งเป็นสาเหตุ Top ten มากกว่าการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุ ทำให้เกิดความสนใจในเรื่อง patient safety กันอย่างแพร่หลาย

พญ. ปิยวรรณ ลิ้มปัญญาเลิศ กล่าวถึงพัฒนาการของความปลอดภัยทั้งในระดับโลกและระดับประเทศ โดยพัฒนาการของ Quality and Safety ในระบบบริการสุขภาพระดับ Global และ National ได้มีการพัฒนาอย่างยาวนาน พัฒนาการของระบบสุขภาพในแต่ละระยะ เช่น ในระยะเริ่มต้นมีการใช้ระบบบันได 3 ชั้น ระบบบริการสุขภาพต้องเข้าถึงและมีคุณภาพ บันไดขั้นที่ 1 คือโรงพยาบาลต้องบริหารจัดการความเสี่ยง นั่นคือเน้นเรื่อง safety นั่นเอง ต่อมามีการพัฒนาในเรื่องของระบบเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน มีการรายงาน และ learning เพื่อพัฒนาแนวทางการป้องกัน ต่อมามีการบูรณาการเรื่องความปลอดภัยเข้ามาในหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดการปลูกฝังตั้งแต่ต้น และมีการดึงผู้ป่วยเข้ามามีส่วนร่วมเป็นตัวแทนในการพัฒนาระบบเพื่อความปลอดภัย (ภาพที่ 1) แนวทางในระดับประเทศจะมีการสอดคล้องกับระดับสากล เพื่อให้เกิดความสอดคล้องและเกิดความร่วมมือระหว่างกัน มีการขับเคลื่อนไปพร้อมกัน สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สังคมไทยมีความร่วมมือที่ดี จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีและเกิดความยั่งยืน

มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

งานจัดการความรู้ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

The Faculty of Medicine Siriraj Hospital Knowledge Management

Link - Share - Learn

ภาพที่ 1 พัฒนาการของ Quality and Safety ในระบบบริการสุขภาพระดับ Global และ National

รศ.ดร.นพ.จิรุตม์ ศรีรัตนบัลล์ กล่าวถึงเรื่องคุณภาพและหลักประกันสุขภาพมีความเชื่อมโยงกัน เช่นเดียวกับเรื่องของบริการและคุณภาพ และความปลอดภัยเป็นบทบาทสำคัญของการบริการสุขภาพ

กุญแจสำคัญที่ทำให้หลักประกันสุขภาพในประเทศไทยประสบความสำเร็จ คือ เป็นนโยบายของรัฐบาล การขับเคลื่อนต่าง ๆ จะทำได้ง่ายกว่าประเทศที่ไม่มีหน่วยงานของรัฐบาลเข้ามาเกี่ยวข้อง และมี Culture of Learning มีวัฒนธรรมการเรียนรู้และปรับปรุง ทำให้บุคลากรมีความใส่ใจในงาน เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคุณภาพ ไม่ใช่กระบวนการ HA ที่ทำให้เราสนใจเรื่องคุณภาพ แต่เพราะคนมีการเรียนรู้และปรับตัว ทำให้โรงพยาบาลต่าง ๆ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องสนใจงาน และปรับเปลี่ยนปรับปรุงให้เหมาะสม หลักสำคัญอีกหนึ่งเรื่อง ที่ทำให้การขับเคลื่อนด้านคุณภาพได้ประสบความสำเร็จ คือ การเชื่อม work flow ให้เข้ากับ quality flow เช่น มีภาวะโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูงจำนวนมาก ในทางคุณภาพต้องวัดความสำเร็จที่อะไร มีกระบวนการอย่างไร ต้องมีการเชื่อมกระบวนการทำงานเข้ากับเรื่องพัฒนาคุณภาพของโรคหรือการดูแลให้ได้

การวัดสมรรถนะของโรงพยาบาลเพียงโรงพยาบาลเดียวอาจไม่เห็นผลลัพธ์ที่ครอบคลุม ปัจจุบันกระบวนการ HA จึงเน้นไปที่การสร้างเครือข่าย ให้ทั้งจังหวัดร่วมกันดูแลประชากร และวัดคุณภาพทั้งจังหวัด มีการรายงานผลลัพธ์คุณภาพในการดูแลผู้ป่วย พบว่าระบบการพัฒนาคุณภาพไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราการเสียชีวิตในโรงพยาบาล ในบางพื้นที่ ทำให้เกิดคำถามว่ากระบวนการรับรองคุณภาพทำให้เกิดการพัฒนาผลลัพธ์ต่อผู้ป่วยจริงหรือไม่ เพราะการพัฒนาอาจต้องใช้ทรัพยากรมากในการดูแลผู้ป่วยแต่ละราย จากการทบทวนวรรณกรรมบางแห่งพบว่า การรับรองคุณภาพมีประโยชน์ในการดูแลผู้ป่วย แต่บางประเด็นยังเห็นผลไม่ชัดเจน ในประเทศไทยวิทยากรได้ศึกษาพบว่าจังหวัดที่มีโรงพยาบาลจังหวัดได้รับการรับรอง

มาตรฐาน HA มีอัตรา AMI mortality ต่ำกว่าจังหวัดที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ซึ่งให้เห็นว่ากระบวนการ HA สร้างความแตกต่างได้จริงในบริบทประเทศไทย บุคลากรต้องมอง health outcome ไปพร้อมกับต้นทุน ทำอย่างไรถึงพัฒนาคุณภาพให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีกับผู้ป่วย และเกิดความคุ้มค่า เกิดประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร สมดุลที่ตีระหว่าง “ผลลัพธ์ทางสุขภาพที่สำคัญต่อคนไข้” กับ “ต้นทุนของการให้การดูแลเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ดังกล่าว” ควรให้ความสำคัญและตั้งเป้าหมายผลลัพธ์ในการดูแล (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 องค์ประกอบสำคัญสำหรับการออกแบบกลไกการจ่ายเงินแบบมุ่งเน้นคุณค่า

หลักสำคัญที่จะทำให้ระบบบริการสุขภาพประสบความสำเร็จ มี 3 เรื่องใหญ่ ๆ คือ เรื่องที่ 1 ต้องสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเป้าประสงค์ด้านสุขภาพและเป้าประสงค์ด้านคุณภาพ เรื่องที่ 2 บูรณาการการดูแลและการบริหารจัดการตลอดเส้นทางของผู้ป่วย (Patient journey) ผู้ป่วยมาพบแพทย์ไม่ได้มาหาแพทย์ที่เดียว ควรตามเส้นทางรักษาของผู้ป่วย ไม่เพียงแต่ดูการเดินทางในโรงพยาบาลเรา แต่ควรดูเส้นทางมารักษาของผู้ป่วยตลอดการรักษา จะทำให้เห็นคุณภาพการดูแล และกระบวนการที่ควรปรับปรุง และบูรณาการ Primary -Secondary -Tertiary care การกำหนดให้มีการประสานและบริหารแผนการดูแลสุขภาพรายบุคคล จะเป็นหัวใจสำคัญในการดูแลผู้ป่วย ระบบเวชระเบียนและสารสนเทศที่ให้ผู้ป่วยเป็นแกนกลางของการออกแบบระบบ มีมาตรฐานกลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูล และสามารถเข้าถึงได้ในทุกระดับตลอดเส้นทางของการดูแล ระบบการวัดและติดตามผลลัพธ์และต้นทุนบริการรายบุคคล

เรื่องที่ 3 เน้นสิ่งที่เป็น “Value -added” care และลดสิ่งที่เป็น Non -value -added หรือ Avoidable care

มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

งานจัดการความรู้ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

The Faculty of Medicine Siriraj Hospital Knowledge Management

Link - Share - Learn

จะเห็นว่าเส้นทางการเดินของ quality safety และ health system มีการเส้นทางการเดินไปด้วยกัน ต่อเนื่องตั้งแต่การดูแล Primary, Secondary และ Tertiary care ระบบบริการสุขภาพต้องมีการเชื่อมโยงนโยบายทั้งระดับโลก ระดับประเทศ และระดับโรงพยาบาล และต้องมีความร่วมมือทั้งแบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ จะทำให้เกิดการขับเคลื่อนสุขภาพไปพร้อมกันและเกิดความยั่งยืนในระบบบริการสุขภาพ เกิดความก้าวหน้าในระบบสุขภาพ บุคลากรเพิ่มศักยภาพตนเอง ศักยภาพการดูแลมุ่งเป้าให้เกิดความปลอดภัยต่อผู้ป่วย

วิทยากรร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

รศ.ดร.นพ.จิรุตม์ ศรีรัตนบัลล์

นพ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ

พญ.ปิยวราชน ลิ้มปัญญาเลิศ

ผู้ถอดบทเรียน

นางสาววิจิตรา นุชช้อย

ผู้ตรวจสอบบทเรียน

นายเอกกนก พนาดำรง

Siriraj KM

Link - Share - Learn

งานจัดการความรู้ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล
ตึกอำนวยการ ชั้น 1 เลขที่ 2 ถนนวังหลัง แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700
โทร. 0 2419 9009 หรือ 0 2419 9750

Email : sirirajkm@gmail.com

@Sirirajkm